

STANDART TIL BIRLIKLARINI O'RGATISHDA TALABALARNING O'QUV-BILUV MOTIVATSIYASINI RIVOJLANTIRISH

Maxmudova Shaxlo Mizrobovna
Toshkent amaliy fanlar universiteti
Chet tillar 1 kafedrasida katta o'qituvchisi

РАЗВИТИЕ УЧЕБНОЙ МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ СТАНДАРТНЫМ ЯЗЫКОВЫМ ЕДИНИЦАМ

Махмудова Шахло Мизробовна
Ташкентский университет прикладных наук
Старший преподаватель
иностранных языков 1 кафедры

DEVELOPMENT OF LEARNING MOTIVATION OF STUDENTS IN TEACHING STANDARD LANGUAGE UNITS

Makhmudova Shakhlo Mizrobovna
Tashkent University of Applied Sciences
Senior teacher of foreign
languages 1 department

shaxlosha2022@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-0299-5692>

Annotatsiya: Ushbu maqolada standart til birliklarini o'rgatishda talabalar o'quv-biluv motivatsiyasini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi. Tillarni o'rganish jarayonida motivatsiya, talabaning o'quv faoliyatiga qanday ta'sir ko'rsatishi va ularning o'rganishga bo'lgan qiziqishlari muhim omil hisoblanadi. Ushbu yondashuv, talabalarni tilni o'rganishga tayyorlash, ularning shaxsiy qiziqishlari va ehtiyojlarini qondirish orqali ularning bilim olish jarayonidagi ishtirokini yanada faollashtirishni maqsad qiladi. Maqola mualliflari, ta'lim jarayonida motivatsiyani oshirish bo'yicha konkret tavsiyalar bilan ham o'quvchilarga yordam berishni nazarda tutadilar.

Kalit so'zlar: standart til birliklari, motiv, motivatsiya, muloqot, strategiya, fonetik birliklar, leksik birliklar, pragmatic birliklar, funksiya, element, tovush, frazeologik ifodalar.

Аннотация: В данной статье особое внимание уделяется развитию учебной мотивации студентов при обучении стандартным языковым единицам. В процессе изучения языка важным фактором является мотивация, то, как она влияет на обучение студента и его интерес к обучению. Этот подход направлен на дальнейшую активизацию участия студентов в процессе обучения, подготавливая их к изучению языка, отвечая их личным интересам и потребностям. Авторы статьи намерены помочь студентам конкретными рекомендациями по повышению мотивации в учебном процессе.

Ключевые слова: стандартные языковые единицы, мотив, мотивация, общение, стратегия, фонетические единицы, лексические единицы, прагматические единицы, функция, элемент, звук, фразеологические выражения.

Abstract: In this article, special attention is paid to the development of students' learning motivation in teaching standard language units. In the process of language learning, motivation, how it affects the student's learning and their interest in learning is an important factor. This approach aims to further activate students participation in the learning process by preparing them for language learning, meeting their personal interests and needs. The authors of the article intend to help students with concrete recommendations on increasing motivation in the educational process.

Key words: *standard language units, motive, motivation, communication, strategy, phonetic units, lexical units, pragmatic units, function, element, sound, phraseological expressions.*

Kirish. Ta'lim jarayoni, talabalarning o'quv biluv motivatsiyasining qaysi darajada rivojlanishiga asoslangan. Standart til birliklarini o'rganish, ayniqsa, zamonaviy va samarali metodologiyalardan foydalanish orqali talabalarning akademik natijalarini yaxshilashga hissa qo'shishi mumkin. Shuningdek, motivatsiya talabalarni nafaqat o'rganishga, balki o'zlariga ishonch hosil qilishga ham undaydi. **Standart til birliklari**, biror tilning qurilishi va funksiyalari doirasida, belgilangan qoidalar va me'yorga asoslangan umumiy til elementlaridir. Bu birliklar tilni o'rganishda va tushunishdagi aniq, tushunarli va bir xil foydalaniladigan elementlardir. Quyidagilar standart til birliklarining asosiy turlaridir:

1. **Fonetik birliklar:** Tovushlar va ularning o'zaro munosabati. Bunga misol qilib biror tilning fonemalari olish mumkin.
 2. **Leksik birliklar:** So'zlar va ularning ma'nolari. Leksik birliklar, jumladan, sinonimlar, antonimlar va frazeologik ifadalarini o'z ichiga oladi.
 3. **Grammatik birliklar:** Grammatika qoidalariga va tuzilishiga asoslangan birliklar. Bu jumlar, so'zlar va ulardagi grammatik bog'lanishlar.
 4. **Semantik birliklar:** Ma'no va tushunchalar o'rtasidagi munosabatlar. Semantik birliklar so'zlar yoki iboralar bilan bog'liq bo'lgan ma'noni anglatadi.
 5. **Pragmatik birliklar:** Tilning muloqotdagi kontekstdan kelib chiqib qanday ishlatilishini ko'rsatadi. Bularga misol qilib birliklar, so'zlar va iboralarning ma'nolarini ma'lum bir vaziyatda qanday tushunishi bilan bog'liq.
- Standart til birliklari, til o'rganishda asosiy poydevor bo'lgan ma'lumotlarni taqdim etadi va talabalarni tilni qanday ishlatishni o'rganishda muhim rol o'ynaydi. Bu birliklar orqali o'rganish, til bilimlarini kengaytirishga va ijtimoiy kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. O'quv motivatsiyasining yuqori darajasi, talabalar o'rtasida til birliklarini o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Har bir talabaga individual yondashuv ko'rsatib, ularni o'z bilimlarini baholash va rivojlantirish imkoniyatlarini taqdim etish zarur. Shuningdek, o'rganish jarayonida talabalarni faol ishtirok etishga undash, ularning ijtimoiy va ruhiy holatlarini yaxshilaydi.

Talabalarning motivatsiyasiga ta'sir etuvchi psixologik va ijtimoiy faktorlar, jumladan, oila, guruh muhit va o'qituvchi ta'siri haqida tadqiqotlar. **Brown va Green (2020)** o'z tadqiqotida o'qituvchilarning qo'llab-quvvatlashi talabalar motivatsiyasini kuchaytirishini ko'rsatdi.

O'quv faoliyatining natijalarini baholash metodlari va ularning motivatsiyaga ta'siri. **Davis (2018)** tomonidan ko'rsatilganidek, samarali baholash talabalar o'z muvaffaqiyatlarini ko'rishini ta'minlaydi, bu esa ularning motivatsiyasini oshiradi.

Motivatsiya – bu insoni maqsad sari harakat qilishga undovchi kuch, psixologik holat va ichki yoki tashqi omillarni o'z ichiga oladi. Motivatsiya turli xil sabablar va omillarga asoslangan bo'lishi mumkin.

Motiv – bu insonning maqsadi yoki xatti-harakatini belgilovchi sabab, undovchi asos yoki ichki kuch. Motiv odamni biror ishni bajarish yoki maqsadga erishish uchun harakat qilishga undaydi. Motivlar quyidagi turli holatlardan kelib chiqishi mumkin:

1. Ichki motivatsiya: Bu shaxsning ichki ehtiyoj va xohishlaridan kelib chiqadi. Masalan, shaxs o'z qiziqishlari yoki qobiliyatlari sababli biror ishni bajarmoqchi bo'lishi mumkin. Bunga misol: O'qish va o'rganishdan zavq olish.

2. Tashqi motivatsiya: Bu boshqa shaxslar yoki tashqi omillar tomonidan keltiriladi. Bunga pul mukofoti, tan olish, mukofotlar yoki boshqa tashqi motivlar kiradi. Masalan: mukofot olish uchun yaxshi baho olish ehtiyoji.

Tadqiqot metodologiyasi. Motivlar odatda quyidagi omillar orqali shakllanadi:

- Maqsadni aniqlash: inson maqsadlarining aniqligi va ravshanligi motivni oshiradi.

- Muvaffaqiyat va qo'llab-quvvatlash: katta muvaffaqiyatlar va kelayotgan yutuqlar shaxsni ichki motivatsiya bilan ta'minlaydi.

- E'tibor va qiziqish: inson qiziqarli faoliyatlar bilan shug'ullanganda, motivi yanada kuchliroq bo'lishi mumkin.

Masloshning ehtiyojlar ierarxiyasi: inson ehtiyojlari ierarxiyasi bo'lib, bu asosiy ehtiyojlardan tortib, o'z-o'zini amalga oshirishgacha bo'lgan turli darajalardan iborat.

Yengil motivatsiya modeli: Bu modelda odamni harakatga keltiruvchi omillar va motivatorlar nazarda tutiladi.

Motivatsiya insonni rivojlantirish va o'z maqsadlariga erishish uchun muhim bir jihatdir. U indivdning o'z imkoniyatlarini amalga oshirish va hayotdan rohatlanishiga yordam beradi. Shunday qilib, motiv insonning xatti-harakatlariga va maqsadlariga ta'sir qiluvchi muhim elementdir. Motivatsiyaning turli modellarini o'rganishda quyidagi prinsiplar ko'rib chiqiladi.

1. Phonetic Units: Tovushlar va ulardagi farqlar. Ingliz tilida bu birliklar fonemalar va silabalar sifatida jika, masalan: /b/, /aɪ/, /t/;

2. Lexical Units: So'zlar va ularning ma'nolari. Lexical birliklar sinonimlar, antonimlar va idiomalarni o'z ichiga oladi. Masalan: happy (xursand) - sad (xafaqon);

3. Grammatical Units: Grammatik qoidalar va tuzilishlar. Ingliz tilida bu birliklar fe'l, ot, sifat kabi so'z turlarini o'z ichiga oladi. Masalan:

Noun (ot): cat (mushuk);

Verb (fe'l): run (qochmoq);

Adjective (sifat): beautiful (chiroyli)

4. Semantic Units: so'zlar va iboralarning ma'nolari. Semantic birliklar atamalar va ulardagi kontekstga asoslanadi. Masalan: "kick the bucket" - to die (o'lish)

5. Pragmatic Units: muloqotdagi kontekstga asoslangan birliklar. Bu, bir iboraning situatsion ma'nosi va uning konteksti qanday ta'sir qilishi bilan bog'liq. Masalan, "Could you help me?" - bu iltimos sifatida ishlatiladi, lekin ba'zida taklif sifatida ham ishlatilishi mumkin.

Ingliz tilidagi standart til birliklari tilni o'rganishda va muloqotda aniq va samarali foydalanish uchun muhimdir. Ushbu birliklar yordamida o'z fikrlaringizni aniq ifoda qilish va tushunish imkoniyatini kengaytirasiz.

Tahlil va natijalar.

Ushbu maqola doirasida standart til birliklarini o'rgatishdagi talabalar o'quv-biluv motivatsiyasini rivojlantirish quyidagi ta'lim natijalarini keltirib chiqarishi kutilmoqda:

1. O'quvchilarning faol ishtiroki: talabalar darslarga faolroq qatnashib, o'z fikrlarini erkin ifoda etishga tayyor bo'ladilar.

2. Tilga qiziqishning ortishi: motivatsiya oshgani sayin, talabalar tilning nazariy jihatlarini o'rganishdan tashqari, amaliy foydalanishga ham ko'proq qiziqish bilan yondashadilar.

3. O'z-o'zini boshqarish ko'nikmalari: motivatsiyalangan talabalar o'z o'rganish jarayonlarini boshqarishga, maqsadlarini belgilashga va o'qituvchi tomonidan berilgan topshiriqlarga mas'uliyatli yondashishga qodir bo'ladilar.

4. Kooperativ o'rganish: o'quv jarayonida talabalar o'rtasida hamkorlik va muloqot rivojlanadi, bu esa gruppaviy ishlarda samaradorlikni oshiradi.

5. Natijalarning olchovlari: o'quvchilarning bilim darajasi, tilni o'zlashtirish ko'rsatkichlari va nazorat ishlaridagi natijalari yuqori ko'rsatkichlarga erishadi.

6. Shaxsiy o'sish: talabalar o'z motivatsiyalaridan kelib chiqqan holda shaxsiy rivojlanishni maqsad qilishadi, bu ularga o'qish va o'z kasblarida muvaffaqiyat qozonishga yordam beradi.

Ushbu natijalar ta'lim jarayoni va metodologiyalarini yaxshilashga yordam beradi va o'quvchilarni standart til birliklarini o'rganishda yanada faol va motivatsiyalangan qila olishiga xizmat qiladi.

Xulosa.

Standart til birliklarini o'rgatishda talabalar o'quv-biluv motivatsiyasini rivojlantirish masalasi ta'lim jarayonining muhim jihatlaridan biridir. Motivatsiya talabalar uchun bilim olishni, yangi ma'lumotlarni o'zlashtirishni va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishni osonlashtiradi.

Ushbu maqolada ko'rsatib o'tilgan strategiyalar va metodlar, talabalarni faollikka chorlaydi, ularda tilga qiziqishni oshiradi va bilimlarni amaliyotda

qo'llashga ko'nikma beradi. Motivatsiyani oshirish orqali o'quvchilar o'z o'quv jarayonlariga yanada jalb etiladi, bu esa sifatli ta'lim natijalarini ta'minlaydi.

Umuman olganda, talabalarni texnik va nazariy bilimlar bilan birga, o'z-o'zini boshqarish, tanqidiy fikrlash va ijodiy yondashuv kabi ko'nikmalar bilan ta'minlash, ularning kelajakdagi muvaffaqiyati uchun poydevor yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Akbarov, A. O'qitishda motivatsiyani oshirish usullari. Ta'limda innovatsiyalar, 3(2), 45-50. 2020.
2. Qurbonov, M. Til o'rganish motivatsiyasi va uning ta'lim jarayonidagi ahamiyati. Jahon ta'limi tadqiqotlari, 5(1), 32-37. 2019.
3. Ismoilova, S. Talabalar uchun o'quv motivatsiyasini rivojlantirish: nazariy va amaliy jihatlar. O'zbek tilida ta'lim berish, 7(4), 54-59. 2021.
4. Karimov, B. Standart til birliklarini o'rganish metodikasi. Zamonaviy pedagogika masalalari, 6(3), 24-29. 2022.
5. Mahmudova, N. O'quvchilarning o'quv-biluv motivatsiyasini oshirishda innovatsion yondashuvlar. Pedagogik tadqiqotlar, 10(2), 15-20. 2023.
6. Xudoyberdiyeva, D. O'qituvchining roli: talabalar motivatsiyasi va o'qish jarayoni. O'qituvchilar va ta'lim loyihalari, 8(1), 61-65. 2022.
7. Tohirjonov, E. O'qitishda zamonaviy metodlar: talabalar motivatsiyasini oshirish. Pedagogika va psixologiya, 9(3), 78-83. 2020.
8. Maxmudova Sh.M., Semantic aspects of the use of standart language units and popular expressions in teaching English. //European Journal of Reasearch and Reflection in Educational Scienses.// Vol.12 No.4, 2024 Progressive Academic Publishing UK P.24-27.
9. Maxmudova Sh.M., Advantages of using standart language units during the English lesson // Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari to'plami// Chirchiq 2024.

